

☞ ”Lopullinen” totuus passiivista

Olla- ja tulla-passiivit

a?toro Juha Metsäkallas · publikigita 2019-05-06

Vertailin aiemmin [suomen](#) ja [esperanton](#) verbejä, missä yhteydessä mainitsin pariin kertaan, että suomen ja esperanton passiivit eroavat toisistaan. Tämä on toinen osa kolmiosaisesta artikkelista, jossa käsittelen passiiviksi eri kielissä ymmärrettäviä ilmaisuja, ja miten passiivi ilmaistaa esperantossa.

Huomaa! Passiivi pitää tämän artikkelin yhteydessä ymmärtää varsin laveasti. Lisäksi esittämäni on oma käsitykseni asiasta eikä välttämättä vastaa vallitsevaa yleistä kielitieteellistä näkemystä.

☞☞ Olla- ja tulla-passiivit

Romaanisista ja slaavilaisista kielistä en tiedä, mutta germaanisissa kielissä on voimassa jako olla- ja tulla-passiiveihin.

Talo on maalattu.

Talo tulee maalatuksi.

Huset är målat.

Huset blir målat.

Das Haus ist bemahlt.

Das Haus wird bemahlt.

The house is painted.

The house gets painted.

Näistä ensimmäinen on olla-apuverbiä käyttävä liittomuoto, joka on juuri edellä mainittu tilan kuvaus toiminnan jälkeen. Toinen on itse toiminnan, muutoksen, kuvaus: Talo tulee maalatuksi. Olla- ja tulla-passiivien käyttö tosin vaihtelee kielestä toiseen. Toisissa olla-liittomuotoa ei edes pidetä passiivina vaan olla-verbin ja menneen ajan partisiipin yhdistelmä.

☞☞ Englanti

Englannissa passiivia käytetään todella paljon.

The house is sold.

The mouse was eaten by the cat.

It got done.

Usein syynä on, ettei englannin tiukka sanajärjestys salli asioiden painottamista muilla keinoin. Kun muissa kuin suorissa kysymyslauseissa täytyy käyttää kiveenhakattua sanajärjestystä subjekti-objekti-verbi (SVO), painotus luodaan vaihtamalla sanajärjestykseksi objekti-verbi (OV) – *The house is sold* – ja väittämällä, että

objekti onkin subjekti (ns. passiivilauseen subjekti). Tai sitten ravistetaan hihasta mitään tarkoittamaton muodollinen subjekti – *It got done* – ettei vaan ketään pääse väittämään, että sanajärjestys olisi jokin muu kuin SVO. Tästä seuraa, että englannissa painotettava asia sijoittuu usein loppuun virkettä (suomessa painotettava on alussa). Tällöin saadaan virkkeiden

A taxi hit an old lady.
An old lady was hit by a taxi.

eroksi, että ensinmainittu ei oikein korosta mitään, kun jälkimmäinen painottaa, että nimenomaan taksi töytäisi vanhaa rouvaa.

Englannin erikoisuus on ns. prepositionaalinen passiivi (*prepositional passive*), jossa toiminnan kohde, patientti, ei olekaan vastaavan aktiivilauseen suora objekti vaan preposition avulla ilmaistu epäsuora objekti.

They talked about the problem ? The problem was talked about : Ongelmasta puhuttiin.
I feel people have taken advantage of me ? I feel I have been taken advantage of : Minusta tuntuu, että minua on käytetty hyväksi.

Muissa germaanissa kielissä ei (onneksi) tällaista prepositionaalista passiivia ole.

☞☞ Skandinaaviset kielet ja saksa

Siinä missä englanti usein käyttää olla-passiivia – *be* + menneen ajan partisiippiivia – skandinaavit ja saksankieliset käyttävät kyllä useammin tulla-passiivia (skandinaavien *bli(va)* tai saksan *werden*), joka tosin on mahdollinen englannissakin.

Talo maalataan/tulee maalatuksi.
Huset blir/bliver målat/malt/malet.
Das Haus wird bemahlt.
The house gets painted.

Tosin englannissa tyypilliseen sekavaan tapansa voidaan käyttää olla-passiivia tulla-passiivin kaltaisesti.

The house is painted = The house is getting painted.

Skandinaavisissa kielissä on lisäksi ns. s-passiivi.

Talo maalataan.
Huset ska målas.
Huset skal males.

En tiedä, miksei saksassa ole s-passiivia. Eikö ole koskaan ollutkaan vai onko jäänyt pois käytöstä joskus kauan sitten.

☞☞ Eikä tässä vielä kaikki

Tuossa edellä englannin yhteydessä vilahtikin jo ”they”, joka tarkoittaa paitsi monikon kolmatta persoonaa, myös epämääräistä persoonaa, joku tai jotkut. Minkä lisäksi sitä käytetään nykyään (taas) sukupuolettomana yksikön kolmantena persoonana (vrt. suomen hän tai esperanton *ri*).

Tällainen epämääräinen persoonapronomini on käytössä germaanisten kielten lisäksi ainakin nykyranskassa, jossa tavallinen monikon ensimmäistä persoonaa osoittava pronomini – me, *on* – tarkoittaaakin useasti ketä tahansa. Tavallaan tämä on käänteinen kehitys kuin suomen puhekielinen passiivi ”me maalataan”.

Talo maalataan.

They paint the house. (englantia)

Man målar huset. (ruotsia)

Man bemahlt das Haus. (saksaa)

On peint la maison. (ranskaa)

Ilmeisesti bulgariassa ja kenties puolassakin tällainen *nedifinita persona pronomo* on lähes syrjäyttänyt varsinaisen passiivin. Jotkut muuten katsovat, että suomen passiivi on oikeastaan erityinen tällaisen tuntemattoman, ”neljännen persoonan”, verbimuoto eikä varsinainen passiivi – mitä se sitten ikinä tarkoittaakaan.

Artikkelin viimeisessä osassa vihdoinkin käsittelen esperanton passiivia.

« osa 1 osa 3 »

La origina artikolo estas publikigita 2019-05-06 en la retejo **Finna babilejo** kun rubriko ””Lopullinen” totuus passiivista”. ?i tiu PDF-versio estas a?tomate kreita 2022-03-09. Vidu anka? la aliajn afi?ojn de tipo artikoloj, finnalingvaj.